

Mgr. Ulrich Wollner, PhD.: Problematika demokracie a starostlivosti o seba v Platónovom dialógu *Gorgias*

(posudok habilitačnej práce)

Mgr. Wollner si vo svojej habilitačnej práci s názvom „Problematika demokracie a starostlivosti o seba v Platónovom dialógu *Gorgias*“ stanovil za cieľ všestranne preskúmať Platónov dialóg *Gorgias*. Už z názvu práce je čitateľovi jasné, že záujem bádateľa sa orientuje veľmi monotematicky, špecificky a výberovo, konkrétne na jediné Platónovo dielo. Tým je spomínaný spis *Gorgias*, ktorý je jednoznačne najvýznamnejším politickým spisom Platóna z obdobia, ktoré predchádza spísaniu asi trikrát rozsiahlejšieho diela *Ústava*. Autor jednoznačne deklaruje, že mu nejde o analýzu filozofa Gorgia ani o analýzu Sokratových, či Platónových politických názorov, ale len o analýzu a všestranný rozbor jediného jeho diela. Za mimoriadne šťastné považujem rozhodnutie autora venovať sa dvom kľúčovým témam v predmetnom diele – problematike demokracie a starostlivosti o seba, čím nadobúda jeho úsilie celkom konkrétnu a vykryštalizovanú tematickú podobu.

V Úvode na str. 6 autor hovorí, že nutnou podmienkou skúmania avizovaných tém je charakteristika spisu, na ktoré sa sústreďuje jeho skúmanie. Zároveň nás ubezpečuje, že výber dvoch spomínaných kardinálnych tém nie je náhodný, ale obe oblasti sú navzájom prepojené. Domnievame sa, že druhý vytýčený moment sa podarilo autorovi pomerne transparentne prezentovať v texte práce, ktorá okrem iného dokazuje, že sokratovským cieľom politiky je práve morálne zdokonalenie spoluobčanov. Prvá uvedená téza o tom, že analýza povahy diela *Gorgias* (jeho datovanie, postavy, dramatická výstavba atď.) zásadným spôsobom podmieňuje úspešnosť vytýčeného skúmania, však už tak transparentne dokázaná nebola. Vyše tretina celého výkladu práce (1. kapitola) sa venuje minucióznej analýze najrozličnejších bádateľských názorov na otázky, ktoré priamo, ale často ani nepriamo (napr. otázky presného datovania, historické detaily, komplikovaná prosopografia) nesúvisia s riešením vytýčených ťažiskových tém. Kritizované bezúčelné vyžívanie sa v podčiarovotextových i nadčiarovotextových detailoch neprispieva k čitateľskému komfortu a ruší celkovo dobrý pocit z čítania.

Čo sa týka všeobecných pripomienok musím ešte konštatovať, že čitateľa ovládajúceho klasickú gréčtinu metie spôsob, akým autor cituje grécky text. Na miestach výkladu, kde parafrázuje antický prameň, uvádza v zátvorkách príslušný grécky text – slovo, frázu, výnimočne aj kratšiu vetu. Aký cieľ má takýto spôsob odvolávania sa na originál? Grécky text je pritom doslovne „vyrezávaný“ (pravdepodobne z databázy TLG) z kontextu pomerne arbitrárne, a to v tvaroch a pádoch, ktoré sú vytrhnuté a neprispôsobené tvarom slov slovenského výkladu: napr. hore na str. 20 namiesto uvedeného tvaru *τοῦ λόγου* by sa žiadalo doplniť *χάριν τοῦ λόγου*, podobne aj na str. 22 grécky termín *ἀναγκάσας* vôbec nezodpovedá tomu, čo hovorí slovenský originál („nútený“). V takýchto prípadoch je grécky text sotva pre čitateľa užitočný – navrhoval by som ho buď neuvádzať, alebo uvádzať v poznámke pod čiarou rozsiahlejšiu pasáž gréckeho originálu. Uvedenú skutočnosť považujem za dôležité zohľadniť najmä v prípade knižného publikovania práce, nakoľko grécke pasáže – iste nie všetky – pôsobia v existujúcej podobe len ako barokové ozdôbky, ktoré autor vystavuje na obdiv čitateľa, ktorý klasické jazyky neovláda.

Kým práca s primárnymi prameňmi je v práci síce viditeľná, ale nie vždy priniesla žiadané ovocie, práca so sekundárnymi zdrojmi je naozaj hodná najvyššieho obdivu, dokonca v dobrom zmysle slova závidi nejedného filológa, ktorý nedokáže sledovať všetky nuansy interpretačných línií. Autor postihol ak nie kompletne, určite veľmi komplexne, sekundárnu

interpretačnú produkciu, ktorá sa v angličtine, slovenčine, poľštine a češtine objavila k jeho téme.

Po uvedených všeobecných pripomienkach si dovoľujem uviesť niekoľko konkrétnych momentov priamo z textu práce. Iste zaplnia priestor pri diskusii v rámci samotnej obhajoby práce počas habilitačného konania.

Na str. 20 používa autor v súvislosti so Sokratovou filozofickou činnosťou termín „dialektická manipulácia“. Pýtame sa, či bol Sokrates naozaj manipulátor a či nie je takéto označenie prehnané, prípadne či nehrozí zlé pochopenie zo strany čitateľa.

Vo výklade súvisiacom s pozn. 73 chýba čitateľovi porovnanie postojov Platónovho Gorgia s historickým Gorgiom – autorom do slovenčiny preloženého diela Palamedes a Chvála Heleny. Tento vzťah by bolo zaiste vhodné preskúmať podrobne.

Výraz *δεινός λέγειν* (str. 25) je vhodnejšie prekladať ako „schopný rečník“, nie „silný rečník“.

Výraz *οἱ πολλοί* (s. 33) znamená „dav“, „luza“ a nie „ostatní“ ako zrejme prekladá prof. Špaňár.

Aký je podľa autora rozdiel medzi *παρηγορία* a *ισηγορία* (str. 49)?

Upozorňujeme autora, že hlavný zdroj zisku sykofantov, o ktorých hovorí na str. 60, bolo údajne vydieranie bohatých občanov, nie len podiel na ich štátom zhabanom majetku po súdnom procese.

Zo samotného textu práce nevyplýva záver, že Sokrates zavrhol demokraciu ako formu vlády, čo sa tvrdí v zhrnutí na str. 64.

Na str. 64 gréckemu *βέλτιον* zodpovedajúci preklad znie „lepšie“, nie „dobre“.

Napriek vytknutým nedostatkom môžem konštatovať, že práca Mgr. Wollnera: „Problematika demokracie a starostlivosti o seba v Platónovom dialógu *Gorgias*“ jednoznačne spĺňa požiadavky na udelenie hodnosti „docent“ a že ju teda odporúčam na obhajobu v rámci habilitácie.

Doc. Andrej Kalaš
15.3.13 v Bratislave